

УДК 336.713

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2022-2.9>

Пасінович І.І.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»

Сич О.А.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка

РОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті розглянуто діяльність банків у сфері корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). КСВ розглядається не як розрізнені програми соціального і екологічного спрямування, а як інструмент забезпечення сталого розвитку. Здійснено поділ на внутрішні та зовнішні напрямки КСВ банків. Визначено, що станом на 2022 рік лише три банки, які діють в Україні, є учасниками Глобального договору, а відтак взяли на себе зобов'язання системно працювати над реалізацією цілей сталого розвитку. Проаналізовано показники розвитку АТ «ПУМБ». На прикладі найбільших українських банків проілюстровано, що активність у сфері КСВ корелює із зростанням їх надійності. Наведено інноваційний інструмент, який використовується банками в розвинених країнах та варто застосовувати в Україні – кредити, пов'язані зі сталим розвитком (SLL). Зазначено, що особлива роль КСВ банків буде проявлятися після воєнної відбудови економіки України.

Ключові слова: сталий розвиток, корпоративна соціальна відповідальність, ESG-показники, Глобальний договір, стейкхолдери, SLL-кредити, відповідальне кредитування.

DEVELOPMENT OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF BANKS IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Pasinovych Iryna

Lviv Polytechnic National University

Sych Olha

Ivan Franko National University of Lviv

Banks are aware of the need to form such a management system that would be able not only to support their effectiveness in the short term, but also to ensure the stability and efficiency of its development in the long term. The article examines the activities of banks in the field of corporate social responsibility (CSR). CSR is considered not as separate programs of social and environmental direction, but as a tool for ensuring sustainable development. The purpose of the study is to generalize the directions of corporate social responsibility of banks in Ukraine, outline the best practices of CSR and identify the connection between their implementation and indicators of bank sustainability. To reach this aim the CSR of banks was divided into internal and external practices. It was determined that as of 2022, only three banks operating in Ukraine are participants in the Global Compact, and therefore have undertaken systematically work on the implementation of sustainable development goals. The indicators of the development of PJSC "PUMB" were analysed and it was established that the active position of the bank in the field of CSR is accompanied by the improvement of indicators of financial efficiency. Using the example of the largest Ukrainian banks, it is illustrated that activity in the field of CSR correlates with the growth of their reliability. Adherence to the principles of sustainable development is gradually becoming part of the banking strategies and corporate management of Ukrainian banks, which are increasingly actively implementing the concept of CSR. Formally measuring the benefits of CSR for banks in the short term is practically impossible and not advisable, since promoting sustainability is a "long game". An innovative tool that is used by banks in developed countries and should be used in Ukraine – loans linked to sustainable development (SLL) is presented. The number of employed migrants, the reduction of energy or water consumption by the company can be considered as an ESG benchmark. It is noted that the special role of CSR of banks will be manifested during the reconstruction of Ukraine after the war.

Keywords: sustainable development, corporate social responsibility, ESG indicators, Global Agreement, stakeholders, SLL, responsible lending.

Постановка проблеми. Банки усвідомлюють необхідність формування такої системи управління, яка була б здатна не лише підтримувати їх результативність в короткостроковому періоді, а й забезпечувати

стійкість й ефективність його розвитку в довгостроковій перспективі. Це можливо здійснити лише на основі розуміння й врахування об'єктивних загальносвітових трендів в економіці, фінансовій сфері, соціальних про-

цесах. До таких належить тренд на сприяння сталому розвитку, а також похідні від нього – розвиток стійких фінансів, реалізація концепції корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), врахування екологічних та соціальних факторів (ESG факторів) у своїй операційній діяльності.

У трактуванні НБУ сталий розвиток означає тривалі економічне процвітання, менш залежне від використання обмежених ресурсів та експлуатації природного середовища, більш соціально інклюзивне та включає екологічний, соціальний, економічний та управлінський аспекти, які тісно взаємопов'язані [1]. Банківські установи в силу специфіки своєї діяльності можуть стати драйверами забезпечення сталості. Адже банки акумулюють значні фінансові ресурси, беруть пряму участь у перерозподільчих процесах, мають вплив на спрямування фінансових потоків у той чи інший сектор економіки, визначають вартість позикового капіталу. Актуальність розширення соціальної відповідальності банківських установ, у тому числі й з огляду на майбутню відбудову України після війни, зумовила вибір теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивченню корпоративної соціальної відповідальності банків присвячені праці вітчизняних вчених А. Ласукової [2], В. Щербак, О. Ніфатової, М. Кужелева, О. Еркез, О. Милашко [3], Л. Олійник [4], Л. Ільченко-Сюйви Л. В. та О. Слюсарчук [13]. Авторами були закладені основи розуміння специфіки корпоративної соціальної відповідальності банківських установ та розробки інструментарію для її оцінки. Важливим етапом формування сприятливого середовища впровадження КСВ практик стало запровадження рейтингування прозорості діяльності підприємств України у 2019 році [6; 7], яке, зокрема, оцінювало ефективність КСВ для ста найбільших платників податків, серед яких є банки. Самі банківські установи поглиблюють розуміння та вагомість соціальної відповідальності бізнесу та висвітлюють досягнення з КСВ на офіційних сайтах [8–12]. Ці напрацювання стали основою проведеного дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення напрямків корпоративної соціальної відповідальності банків в Україні, окреслення кращих практик КСВ та виявлення зв'язку між їх впровадженням та показниками стійкості банку.

Вклад основного матеріалу дослідження. Банківські установи у своїй діяльності все більше виходять за межі задоволення очікувань своїх акціонерів та працівників і долучаються до вирішення актуальних соціально-економічних проблем, стають «грошовими провайдерами» екологічних проектів, сприяючи таким чином сталому майбутньому. Це свідчить про посилення відповідальності банківської сфери перед широким колом зацікавлених осіб (стейкхолдерів). Така тенденція привела до виникнення терміну «відповідального банкінгу». У вересні 2019 року понад 130 банків підписали першу в світі угоду для банківського сектору: Принципи ООН з відповідального банкінгу. Підписанти зобов'язалися узгодити свої бізнес-стратегії та практики з цілями сталого розвитку, визначеними в 2015 році Генеральною Асамблеєю ООН, та цілями Паризької кліматичної угоди (2015). Принципи відповідального банкінгу забезпечують основу для стійкої

банківської системи та демонструють, яким чином банки здатні робити позитивний внесок у розвиток суспільства. Першим українським офіційним учасником Принципів відповідального банкінгу у 2019 році став Державний Укргазбанк.

Інструментом реалізації відповідального банкінгу є КСВ, яка розглядається не як реалізація витратних для банку розрізаних програм соціального чи екологічного спрямування, а як бізнес-стратегія, яка поєднує різноманітні корпоративні соціальні ініціативи (просування добродійної справи, корпоративну філантропію, волонтерську роботу працівників, соціально відповідальний характер ведення бізнесу тощо) і сприяє посиленню конкурентоспроможності банку, його стійкості на основі зростання довіри, покращення репутації, зниження нефінансових ризиків.

КСВ варто розглядати також як інструмент досягнення Цілей сталого розвитку. Саме направленість КСВ на досягнення сталого розвитку є тим «цементуючим» чинником, який перетворює її з дискретних несистемних дій на усвідомлену цілеспрямовану діяльність, гармонійно інтегровану в операційну діяльність. На нашу думку, відірваність КСВ від концепції Сталого розвитку робить її переліком заходів, що реалізують банки, позбавляє фундаментальних основ і розуміння її призначення. З рис. 1 можна прослідкувати структурно-логічний зв'язок між сталим розвитком і КСВ. Банківські установи все активніше і системніше впроваджують у свою діяльність концепцію КСВ, вбачаючи в ній конкурентну перевагу, інструмент зниження нефінансових ризиків, фактор покращення іміджу. Концепція КСВ перетворилася на базову ідеологію корпоративного управління в банках, які належать до іноземних фінансових груп.

Зокрема, АТ «Укрсиббанк» – частина великої міжнародної фінансової групи BNP Paribas Group, яка працює на ринку близько 200 років; з 2008 року її акціонером є ЄБРР, якому належить 40% акцій. Банк, як і Група, декларує три основні пріоритети: перший – це створення позитивного впливу діяльності, операцій та транзакцій, які здійснюються, другий – позитивний вплив на навколишнє середовище, третій – формування культури КСВ, в рамках якої усі рішення розглядаються в контексті позитивного впливу на суспільство й навколишнє середовище в цілому [8]. Програму КСВ банку можна розділити на дві частини: хард (англ. hard) (КСВ спрямована на взаємодію з бізнесом і клієнтами) і софт (англ. Soft) (КСВ, спрямоване на соціальну підтримку населення і різні програми, орієнтовані на Цілі сталого розвитку ООН).

АТ «Кредіт Агріколь Банк» (власник – одна з найбільших банківських груп в Європі Credit Agricole Group, Франція) позиціонує себе як соціально відповідальний банк, який підтверджує свій статус багатьма реалізованими проектами в рамках програми КСВ «We Care!». «We Care!» діє з 2016 року і включає три напрями: благодійність, екоініціативи та турбота про співробітників. На сайті банку сказано: «бути соціально відповідальним бізнесом – стратегічно важливий для Кредіт Агріколь напрям, зафіксований на найвищому рівні у середньостроковому плані розвитку всієї групи Кредіт Агріколь» [7].

Таким чином, одним із чинників активізації зусиль українських банків у напрямі КСВ стала конкуренція з

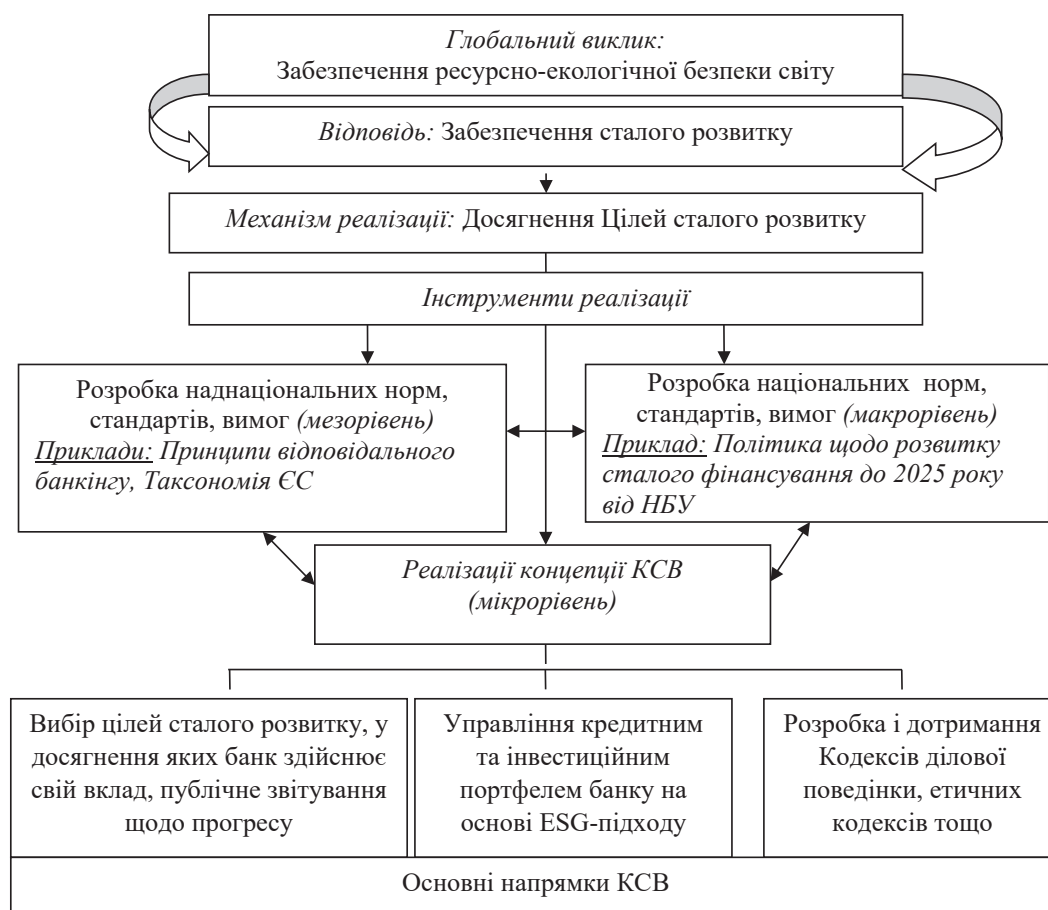

Рис. 1. Структурно-логічна схема взаємозв'язку між сталим розвитком і КСВ

Джерело: авторська розробка

банками з іноземним капіталом, які системно впроваджували концепцію КСВ на практиці. Останнім часом українські банки розширюють бачення КСВ як чинника забезпечення сталого розвитку. КСВ передбачає сприйняття банком запитів ключових груп стейкхолдерів, а також чутливе реагування на їх зміни.

Рішення щодо системного впровадження КСВ, готовність працювати над досягненням Цілей сталого розвитку і публічно звітувати за такі дії логічно завершується набуттям членства в Глобальному договорі (ГД). Мережа Глобального договору ООН в Україні є офіційним представником глобальної мережі UN Global Compact (Глобального договору ООН). Це найбільша у світі асоціація корпоративно відповідального бізнесу, що закликає компанії вибудовувати свою діяльність та стратегію з урахуванням Цілей сталого розвитку. Станом на липень 2022 року лише три банки, які діють в Україні, є членами Глобального договору ООН – АТ «Укрсиббанк» (жовтень 2021 р.), АТ «Альфа-Банк» (листопад 2019 р.) та АТ «Перший український міжнародний банк» (далі ПУМБ) (квітень 2013 р.). Таким чином ці банки зобов'язалися дотримуватися Десяти принципів Глобального договору у сфері захисту прав людини, трудових відносин, охорони довкілля та боротьби з корупцією.

Серед наведених банків розглянемо показники українського банку, використавши для цього його соціальну і фінансову звітність. Як учасник ГД, ПУМБ з 2016 року

публікує Звіт про прогрес, в якому деталізує свої заходи у сфері сприяння сталому розвитку [9]. З 2018 року Стратегія ПУМБ у галузі сталого розвитку прийшла на зміну Політиці корпоративної соціальної відповідальності, яка діяла в банку з 2013 року. З таблиці 1 можна прослідкувати динаміку розвитку ПУМБ, фінансування ним заходів щодо сталого розвитку і фінансових результатів. Як бачимо, всі наведені показники банку демонструють позитивну динаміку. Банк переорієнтувався на корпоративних клієнтів, – ймовірно саме здобуття членства у ГД (2013) сприяло зростанню довіри до банку з боку корпоративного сектора.

Зростання інвестицій у сталий розвиток майже у вісім разів супроводжувалось зростанням вартості акцій у сім разів. Принципово, що у світі сталого розвитку витрати на сталий розвиток загалом і на персонал зокрема, розглядаються як інвестиції, які в майбутньому забезпечать банку додатковий прибуток, зокрема через зростання лояльності співробітників. Чистий прибуток ПУМБ за аналізований період зріс у сім разів, а розмір сплачених податків – у три рази. Можемо припустити, що це наслідок застосування схеми оптимізації оподаткування, яка є легальним способом, однак її в контексті соціальної відповідальності її використання не схвалюється.

На сьогодні відсутнє єдине визначення КСВ банківської установи, кожен банк трактує КСВ довільно у відповідності до напрямів своєї діяльності, умов

Таблиця 1

Показники розвитку АТ «Перший український міжнародний банк» за 2016–2020 рр.

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Мережа, відділень	158	164	181	208	224
Персонал, співробітників	5 810	7 251	6 983	7 485	8 500
Чисельність клієнтів: – корпоративні, тисяч	38	49	59,9	63,7	74,6
– приватні, млн. осіб	2	1,2	1,3	1,4	1,6
Сплачені податки, млн. грн	583	561,6	989,5	1500	1800
Інвестиції у сталий розвиток, млн. грн	11,9	23	42	61,3	93
Інвестиції в охорону праці та безпеку співробітників, млн. грн	1,3	4,3	6,6	7,1	25,5
Інвестиції у розвиток та навчання співробітників, млн. грн.	5,6	9,7	20,9	29	12,3 + 11,7 під час пандемії
Інвестиції у волонтерські проекти, тис. грн.*	-	-	402	201,8	346
Чистий прибуток, тис. грн.	367 011	785 827	2 008 508	2 603 717	2 608 093
Прибуток на акцію, грн/акція	25,62	54,86	140,22	181,77	182,08

Джерело: побудовано на основі [9]

* у 2016 і 2017 рр. у Звітності дані не виокремлювались.

чи традицій у країні ведення бізнесу. КСВ банків можна трактувати як відповідну специфіці, масштабам і рівню розвитку банку сукупність зобов'язань, які розробляються і виконуються керівництвом його керівництвом на добровільних засадах як реагування на потреби стейкхолдерів (клієнтів/споживачів, працівників, партнерів, акціонерів, держави). КСВ банку конкретизується у реалізації внутрішніх і зовнішніх соціальних та екологічних програм за рахунок ресурсів банку. В даному випадку під ресурсами розуміється не лише грошові засоби, а й персонал.

КСВ сприяє покращенню репутації банку, підвищує довіру до нього з боку клієнтів та регуляторів, а довіра в банківській справі – основа довгострокового успіху. Завдяки КСВ банк отримує надійних клієнтів і партнерів, які поділяють цінності банку, налагоджує з ними довгострокове співробітництво. Банкам слід відповідально підходити до питань, пов'язаних з правами й інтересами працівників, з клієнтами вибудовувати взаємовигідні стосунки на принципах прозорості і чесності, реалізовувати внутрішні і зовнішні програми, у тому числі й програми підтримки громад своєї ділової присутності.

Робота у сфері КСВ та сприяння сталому розвитку стимулює інноваційні рішення, нестандартні підходи. Наприклад, інноватори з банку ПУМБ знайшли спосіб, як задіяти залишки на рахунках, що закриваються, – спрямувати їх як інвестиції в розвиток компаній, які практикують принципи «спільних цінностей» (shared values). Таким чином банк зменшує свої видатки, збільшує кількість бізнес-клієнтів і покращує репутацію. При цьому створюються нові робочі місця у сфері соціального підприємництва та накопичується соціальний й екологічний вплив від діяльності та зростання кількості таких підприємств.

Напрями КСВ банківських установ можна поділити на зовнішні та внутрішні (рис. 2).

Насамперед КСВ банку означає відповідальне ставлення банку до свого продукту (послуги). Імплементація принципів сталого розвитку і практик КСВ у діяльність комерційних банків зумовила виникнення явищ і понять «відповідальне кредитування», «відповідальне інвестування», у процесі здійснення яких основна увага приділяється запобіганню ризиків, які

виникають у сферах соціальної, екологічної діяльності та корпоративного управління. Це досягається за рахунок переважно негативного скринінгу, який передбачає виключення із інвестиційного і кредитного портфелів банків вкладень у сфери діяльності такі, як виробництво тютюну, алкоголю, зброї тощо.

Відповідальне інвестування крім традиційних для інвестування факторів, враховує ще й фактор стійкості. Воно вимагає від банку вибіркового ставлення до вибору об'єктів інвестицій, «відсіювання» тих реципієнтів, хто ігнорує бережливе ставлення до людей і довкілля, і, навпаки, заохочення компаній, що виявляють високий рівень свідомості у своїй операційній діяльності. Наприклад, UKRSIBBANK BNP Paribas Group має 10 секторальних політик [8]. Він не працює з виробниками пальмового масла, складових компонентів ядерної зброї, компаніями, які займаються видобутком нафти і вугілля, тютюновими компаніями, компаніями з виробництва хімічних добрив.

Відповідальне кредитування. Відповідальний підхід до кредитування передбачає відносини між кредитором і позичальником, які базуються на довірі, чесності, прозорості. Відповідальне кредитування орієнтується переважно на фіксовану процентну ставку та використання філософії зниження ризиків, а не максимізації доходності. Запобігання ризиків при відповідальному кредитуванні має досягатися за рахунок процедур скорингу та моніторингу з урахуванням чинників сталого розвитку.

Політика відповідального кредитування АТ «Укрсіббанк» включає в себе цілий комплекс заходів і дій, які постійно реалізує у своїй діяльності:

- повне та відкрите інформування клієнтів про кредитні продукти;
- боротьба з надмірною заборгованістю: здатність говорити «ні» клієнтові, якщо новий кредит може привести до того, що він не зможе розплатитися за кредитом і опиниться в скрутному фінансовому становищі;
- надання корисної інформації та практичних порад клієнтам щодо того, як найкращим чином управляти своїми фінансами для того, щоб уникнути надмірної заборгованості і отримати максимальну користь від користування кредитами.

Рис. 2. Напрями КСВ банківських установ

Джерело: авторська розробка

Принципів відповідального кредитування дотримується і АТ «Комерційний банк «Приватбанк» (далі – ПриватБанк). Як зазначено на сайті банку, «в чинних економічних умовах, спричинених наслідками пандемії, ПриватБанк дотримується принципів відповідального кредитування фізичних осіб як за програмами споживчого кредитування, так і обслуговування кредитних карток. Розуміючи відповідальність за фінансове здоров'я клієнтів та відповідальність перед вкладниками, ПриватБанк регулюватиме обсяги кредитної підтримки українців на рівні, який буде посилюючим для більшості позичальників» [10].

Як у відповідальному інвестуванні, так і у відповідальному кредитуванні роль банку – стати стратегічним партнером для клієнтів, які прагнуть слідувати стратегії сприяння сталому розвитку.

Центральні банки можуть рекомендувати комерційними банкам включити в оцінку ризику активів екологічні, соціальні критерії і критерії управління. Ці та інші, більш «м'які» заходи, за допомогою яких можна зорієнтувати комерційні банки на більш стійке та відповідальне кредитування, є способом застосування макропруденційних методів регулювання.

У розвинених країнах набувають поширення кредити, пов'язані із стійким розвитком – SLL кредити. Особливістю SLL кредитів є те, що заздалегідь визначені ESG-показники зменшують їхню вартість. Такий кредит може використовуватись для будь-яких бізнес-цілей, на відміну від «зелених» кредитів, при цьому позичальнику пропонується краща ціна такої позики

за умови, що вона відповідає конкретним показникам стійкості. Додатковою вимогою до позичальника, як правило, є необхідність надавати кредитору щорічний звіт з деталізацією діяльності компанії щодо визначених ключових показників ефективності. Якщо компанія досягає визначеного цільового показника ESG, вартість позики для неї зменшується, і навпаки. SLL ще називають позитивними стимулюючими кредитами, з допомогою яких банки можуть мотивувати своїх клієнтів в їх зусиллях щодо забезпечення стійкості. Українським банкам варто взяти до уваги такого роду інноваційні інструменти, щоб в майбутньому використовувати їх в своїх стратегіях. В якості ESG-орієнтира можна розглядати кількість працевлаштованих переселенців, зниження споживання енергетичних чи водних ресурсів компанією тощо.

Соціально відповідальні інвестиції. Важливим напрямком КСВ в банківській сфері є соціально відповідальне інвестування. Воно передбачає не просто інвестування тимчасово вільних коштів у будь-які (найбільш прибуткові з метою примноження капіталу) сектори, а виключно у ті, де буде вироблено (максимальний) позитивний соціальний ефект, тобто сфера фінансового інвестування вибиратиметься за потенційними впливами та ефектами [13]. Ця сфера для українських банків часто знаходиться поза сферою соціальної відповідальності, оскільки традиційно банки інвестують в ОВДП і депозитні сертифікати НБУ, непрямо фінансуючи таким чином дефіцит бюджету, однак ефективний банківський сектор повинен поступово

відходити від подібної практики і диверсифікувати свій інвестиційний портфель. Врахування ESG при цьому – важливий тренд у фінансовому середовищі.

КСВ має вплив і на депозитну політику банку. Соціально-орієнтовані вкладники, можуть відмовитися від високих доходів по депозитах на користь усвідомлення, що їх кошти будуть управлятися «правильним» банком.

В таблиці 2 відображені окремі практики КСВ-активностей банків. До уваги взято чотири банки, що займають лідерські позиції на ринку, а також відзначаються активним впровадженням КСВ практик.

Наведена в таблиці 2 інформація дозволяє стверджувати, що напрям КСВ банки обирають з урахуванням специфіки і масштабів діяльності, також переважна більшість банків орієнтується на внутрішню КСВ (рис. 2).

Постає питання, чи кроки, пов'язані з активізацією КСВ, впливають на загальну ефективність діяльності банку, змінюють його позиції на ринку та сприйняття споживачами банківських послуг? Тут насамперед слід відзначити, що стійкість, якої прагне банк, як внутрішня (стійкість банківської установи), так і зовнішня (забезпечення стійкого майбутнього), – це довгострокові вкладення, і прорахувати вигоди від них, використовуючи традиційний економічний підхід, доволі складно.

В таблиці 3 проаналізовано основні показники діяльності згаданих банків, а саме їх активи та розмір прибутку у 2019–2020 роках, а також рейтингові позиції банків з точки зору їх стійкості та прозорості (Індекс ESG прозорості компаній України). На жаль, часовий горизонт обмежений двома роками, оскільки оцінювання КСВ практик вітчизняних підприємств запроваджене лише у 2019 році. Дані таблиці показують, що активи банків за останні 2 роки зростали, однак їх ріст не вплинув на місце в рейтингу банків за фінансовими показниками. Показники прибутку характеризувались волатильністю – так, ФАТ «Укргазбанк» більше ніж у двічі погіршив свій результат, а ПАТ «Державний ощадний банк України» (далі Ощадбанк), навпаки, покращив в 10 разів.

Такі коливання відобразились на рейтингу надійності відповідного банку. Якщо ПриватБанк і ПУМБ піднялися на 1 пункт, то АТ «Укргазбанк» – впав на 6 пунктів. Останній стовпець таблиці показує рівень та якість запровадження КСВ в банку. У 2020 році Приватбанк значно покращив позиції, а ПУМБ залишається в трійці лідерів рейтингу. АТ «Укргазбанк» та Ощадбанк погіршили свої рейтингові позиції. Прослідковується тенденція – покращення місця в рейтингу соціально відповідального бізнесу корелюється з покращенням рівня надійності комерційного банку. Можемо зробити висновок, що успішна КСВ стратегія опосередковано впливає на фінансові результати діяльності банку та безпосередньо покращує надійність та сприйняття банку клієнтами, їхню задоволеність та лояльність до банку.

Війна в Україні з її руйнівними наслідками у різних сферах (економічній, соціальній, екологічній) спричинить нові виклики перед банками і особливо потребуватиме відповідальних підходів в прийнятті рішень. Більше того, якщо воєнні дії будуть тривалими, то банки в Україні опиняться в безпрецедентному становищі, коли їм доведеться працювати в напівруйнованій країні із збіднілим населенням і бізнесом, який вкрай потребуватиме фінансової підтримки. Банківського фінансування потребуватимуть численні інфраструктурні проекти, відбудова міст і промисловості. У цих умовах особливо важливо узгоджувати свою діяльність із цілями сталого розвитку, не згортати, а розширювати КСВ-активності, максимально прозоро й відповідально використовувати майбутні фінансові ресурси.

Висновки з проведеного дослідження. Корпоративну соціальну відповідальність необхідно розглядати як інструмент досягнення сталого розвитку. Сучасні банки можуть стати каталізаторами досягнення сталого розвитку шляхом перерозподілу фінансових ресурсів на принципах соціальної та екологічної відповідальності. Це сприятиме формуванню стійкої економіки, спрямовуючи кредитні та інвестиційні ресурси у ті види економічної діяльності, що приносять найкращу віддачу з точки зору суспільних інтер-

Таблиця 2

Приклади КСВ-програми банків, які діють в Україні

Банк	Приклад КСВ-активності
 ПУМБ	ПУМБ веде бізнес відповідально, інвестуючи в гармонійний розвиток фінансової установи. У 2019 р. соціальні інвестиції банку – підвищення безпеки праці співробітників та їхній розвиток, підвищення якості продукції та послуг банку, розвиток бізнес-середовища і підвищення фінансової грамотності українців – склали понад 61,3 млн грн
 Укргазбанк	У банку є власна Політика екологічної та соціальної відповідальності, відповідно до якої банк оцінює, відстежує і звітує про екологічні і соціальні ризики кредитованих проектів. Всі проекти банку підлягають перевірці і оцінці щодо відповідності соціально-екологічним вимогам його екологічної і соціальної політики. Банк пропонує екодепозити, кошти яких спрямовуються на захист навколишнього середовища.
 Ощадбанк	Ощадбанк є першим і єдиним банком в Україні, який здійснює системну і комплексну роботу, спрямовану на повноцінну інтеграцію людей з інвалідністю та забезпечення рівного доступу до банківських послуг. З 2014 року Ощадбанк відкриває інклюзивні відділення. Додатково реалізовано спеціальні рішення для зручності клієнтів з порушеннями опорно-рухового апарату, зору чи слуху. Інклюзивні відділення є майданчиком для спілкування і проведення вільного часу людей з інвалідністю – як дорослих, так і дітей – у рамках щомісячних інклюзивних клубів на базі цих відділень.
 ПриватБанк	ПриватБанк – соціально відповідальний банк, що приймає на роботу осіб з інвалідністю (4% від загальної кількості співробітників). Співробітники банку отримують зарплату в середньому на 10% більшу, ніж їхні колеги в інших банках. ПриватБанк надає співробітникам повний соціальний пакет, щорічну оплачувану відпустку на 24 календарних дні, систему пільгового кредитування житла та авто, консультації з юридичних питань, знижки на корпоративний зв'язок.

Джерело: офіційні сторінки банків [9–12]

Таблиця 3

Основні показники діяльності та рейтингові місця банків у 2019–2020 роках

Банк	Активи банків		Чистий прибуток банків		Рейтинг надійності		Індекс ESG прозорості	
	тис. грн.	місце	тис. грн.	місце	бали	місце	бали	місце
2019 рік								
 ПриватБанк	552 058 120	1	32 609 220	1	4,11	7	42,5	13
 Ощадбанк	314 295 589	2	276 888	19	3,94	9	43,5	11
 Укргазбанк	127 563 583	4	1 299 300	9	4,12	6	62,5	1
 ПУМБ	63 160 035	7	2 623 019	3	3,9	10	55,5	3
2020 рік								
 ПриватБанк	568 244 263	1	25 305 938	1	3,91	6	36,5	20
 Ощадбанк	268 752 654	2	2 831 702	3	3,49	10	45,5	15
 Укргазбанк	151 403 320	4	542 762	12	3,48	12	60	4
 ПУМБ	80 871 344	7	2 633 794	4	3,7	9	61,5	2

Джерело: офіційні сторінки банків [9–12], рейтинги прозорості [5; 6]

есів. Прихильність до принципів сталого розвитку поступово стає частиною банківських стратегій і корпоративного управління українських банків, які все активніше реалізують концепцію КСВ. Формально виміряти вигоду КСВ для банків в короткостроковому періоді практично не можливо і не доцільно, оскільки сприяння стійкості – це «гра в довгу». Українські банки мають великі можливості для реалізації КСВ в своїй основній діяльності, адже вони практично не використовують кредити, пов'язані із сталим розвитком та соціально-відповідальні інвестиції. При

цьому поступово набуває поширення відповідальне кредитування. Аналіз показників великих українських банків дає підстави стверджувати, що активна позиція у сфері КСВ чинить позитивний вплив на надійність банку і прихильність до нього з боку клієнтів і співробітників. При цьому банки мають велике поле для активізації КСВ, а саме у сфері відповідального кредитування, відповідального інвестування. Робота банків після війни потребуватиме переосмислення, перебудови й активнішої діяльності у сфері КСВ з урахуванням забезпечення сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. НБУ. Політика сталого фінансування. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Rozvytok-stalogo-finansuvannya_23-11-2021.pdf?v=4 (дата звернення: 27.07.2022).
2. Ласукова А.С. Канали взаємозв'язку корпоративної соціальної відповідальності та вартості банківського бізнесу. *Фінансовий простір*. 2015. № 3(19). С. 39–43.
3. Shcherbak V., Nifatova O., Kuzheliev M., Erkes O. and Mylashko O. The assessment of corporate social responsibility at Ukrainian banks. *Banks and Bank Systems*. 2019. 14(3). P. 140–151.
4. Олійник Л.В. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в банківському секторі України. *Фінанси, облік, банки*. 2019. № 1(24). С. 57–68.
5. Індекс ESG прозорості компаній України 2019. URL: https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2020/11/Transp_index_2019_ua_full_web-2.pdf (дата звернення: 27.07.2022).
6. Індекс ESG прозорості компаній України 2020. URL: https://cgpa.com.ua/wp-content/uploads/2022/02/Transp_index_2020-FULL_ua_web.pdf (дата звернення: 27.07.2022).
7. ПАТ «Креді Агріколь Банк» – офіційна сторінка. URL: <https://credit-agricole.ua/o-banke/dokumenti-ta-zviti> (дата звернення: 27.07.2022).
8. АТ «Укрсиббанк» – офіційна сторінка. URL: https://my.ukrsibbank.com/common/upload/ukrsibbank/financial-reports/2021/CSR2021_report_ua.pdf (дата звернення: 27.07.2022).
9. АТ «Перший український міжнародний банк» – офіційна сторінка. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/press_content_fuib%20cor%202020_ua.pdf (дата звернення: 27.07.2022).
10. АТ «Комерційний банк «Приватбанк» – офіційна сторінка. URL: <https://static.privatbank.ua/files/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82+%D0%B7%D0%B0+2020+%D1%80.pdf> (дата звернення: 27.07.2022).
11. АТ «Укргазбанк» – офіційна сторінка. URL: https://www.ukrgasbank.com/upload/file/ugb_report_2020.pdf (дата звернення: 27.07.2022).
12. ПАТ «Державний ощадний банк України» – офіційна сторінка. URL: <https://old.oschadbank.ua/sites/default/files/2021-04/Oschadbank%202020-%20-%20FS%20CONSO%20%28UKR%29.pdf> (дата звернення: 27.07.2022).
13. Ільченко-Сюйва Л. В., Слюсарчук О. П. Соціально відповідальна інвестиційна діяльність як чинник сталого розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 10. С. 109–114.

References:

1. NBU (2021). Polityka staloho finansuvannya [Sustainable financing policy]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Rozvytok-stalogo-finansuvannja_23-11-2021.pdf?v=4 (accessed 27 July 2022).
2. Lasukova A.S. (2015). Kanaly vzayemozv'yazku korporatyvnoyi sotsial'noyi vidpovidal'nosti ta vartosti bankivsk'oho biznesu [Channels of communication between corporate social responsibility and the cost of banking business]. *Financial space*, no. 3(19), pp. 39–43. (in Ukrainian)
3. Valeriia Shcherbak, Olena Nifatova, Mykhailo Kuzheliev, Olena Erkes and Olha Mylashko (2019). The assessment of corporate social responsibility at Ukrainian banks. *Banks and Bank Systems*, no. 14(3), pp. 140–151. DOI:10.21511/bbs.14(3).2019.12
4. Oliynyk L.V. (2019) Rozvytok korporatyvnoyi sotsial'noyi vidpovidal'nosti v bankivsk'omu sektori Ukrainy [Development of corporate social responsibility in the banking sector of Ukraine]. *Finance, accounting, banks*, no. 1(24), pp. 57–68. (in Ukrainian)
5. Indeks ESG prozorosti kompanii Ukrainy 2019 [ESG Transparency Index of Ukrainian Companies 2019]. Available at: https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2020/11/Transp_index_2019_ua_full_web-2.pdf (accessed 27 July 2022).
6. Indeks ESG prozorosti kompanii Ukrainy 2020 [ESG Transparency Index of Ukrainian Companies 2020]. Available at: https://cgpa.com.ua/wp-content/uploads/2022/02/Transp_indeks_2020-FULL_ua_web.pdf (accessed 27 July 2022).
7. PAT «Kredi Ahrikol Bank» – ofitsiina storinka [PJSC Credit Agricole Bank – official page]. Available at: <https://credit-agricole.ua/o-banke/dokumenti-ta-zviti> (accessed 27 July 2022).
8. AT «Ukrsybbank» – ofitsiina storinka [JSC Ukrsibbank – official page]. Available at: https://my.ukrsibbank.com/common/upload/ukrsibbank/financial-reports/2021/CSR2021_report_ua.pdf (accessed 27 July 2022).
9. AT «Pershyi ukrainskyi mizhnarodnyi bank» – ofitsiina storinka [JSC First Ukrainian International Bank – official page]. Available at: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/press_content_fuib%20cop%202020_ua.pdf (accessed 27 July 2022).
10. AT «Komertsiiynyi bank «Pryvatbank» – ofitsiina storinka [JSC Commercial Bank Privatbank – official page]. Available at: <https://static.privatbank.ua/files/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82+%D0%B7%D0%B0+2020+%D1%80.pdf> (accessed 27 July 2022).
11. AT «Ukrhazbank» – ofitsiina storinka [JSC Ukgasbank – official page]. Available at: https://www.ukrgasbank.com/upload/file/ugb_report_2020.pdf. (accessed 27 July 2022).
12. PAT «Derzhavnyi oshchadnyi bank Ukrainy» – ofitsiina storinka [PJSC State Savings Bank of Ukraine – official page]. Available at: <https://old.oschadbank.ua/sites/default/files/2021-04/Oschadbank%202020%20-%20FS%20CONSO%20%28UKR%29.pdf>. (accessed 27 July 2022).
13. Il'chenko-Syuyva L.V., Slyusarchuk O.P. (2019). Sotsial'no vidpovidal'na investytsiyna diyal'nist' yak chynnyk staloho rozvytku [Socially responsible investment activity as a factor of sustainable development]. *Investments: practice and experience*, 10, 109–114. (in Ukrainian)

E-mail: olga.sych.lviv@gmail.com

E-mail: iryna.pasinovyich@gmail.com